

Utvärdering av verksamhet med Grannsamverkansbil, 2016–2017

Bakgrund

I Danderyd finns det sedan sommaren 2014 en verksamhet för att upptäcka och förebygga inbrott med hjälp av en grannsamverkansbil. Verksamheten är ett samarbete mellan Danderyds kommun, polisen och frivilliga personer.

Syfte

Syftet med verksamheten är ökad trygghet samt minskad förekomst av brott, i synnerhet inbrott, i Danderyd.

Målet kan delas upp i delmål:

- Avskräcka från brott
- Upptäcka brott och larma polis (inte ingripa)
- Sprida förebyggande kunskap
- Hämta kunskap/dialog med allmänhet
- Vidareutveckla metoder
- Bidra till en ren, funktionell och vårdad närmiljö*.

Resultat, antal inbrott, samt upptäckt av inbrott

Antalet fullbordade inbrott samt försök de två senaste åren har ökat (se tabell nedan). Om man jämför 2017 och 2016 med 2014 och 2015 är ökningen 10 procent. Inbrotten har inte minskat under den tid som grannsamverkansbilen har varit verksam. Under 2015 (första helåret efter att projektet startade) minskade dock inbrotten med 10 procent jämfört med året innan.

Det ska också sägas att närliggande kommuner som Sollentuna och Täby har haft stora ökningar av inbrott under 2017. Danderyds kommun har inte haft någon uppgång av inbrott/försök år 2017 men kommunen har å andra sidan länge legat på en hög nivå, i synnerhet räknat på inbrott per hushåll.

Det är inte klarlagt om det upptäckts något inbrott med bilens hjälp under

* I praktiken innebär det att förarna rapporterar in misskötsel, skadegörelse och iakttagelser om osäkra miljöer till tekniska kontoret med flera. I enlighet med den kriminologiska teorin om "Broken Windows" har sådana åtgärder effekt på brottsligheten. Teorin beskriver samband mellan platser som inte förvaltas väl och uppkomst av skadegörelse och kriminalitet (Kelling & Wilson., Wilson & Cole). Teorins namn "Broken Windows" kan ses som en liknelse: Ett krossat fönster som inte repareras skyndsamt sänder negativa signaler. Det signalerar att "man göra som man vill" på området, "ingen bryr sig". Det ökar sannolikheten för ytterligare skadegörelse. Mindre allvarliga brott kan i förlängningen dra till sig tyngre kriminalitet. En miljö som inte förvaltas på ett bra sätt kan leda till en generell försämring av social kontroll, civilturage, normer och regler. En ond cirkel ökar förstörelse och våld och minskar motivationen att agera mot personer eller grupper som bryter normer.

2016 - 2017. Någon enstaka gång har förare av grannsamverkansbilen tipsat polisen.

Av förklarliga skäl är det svårt att avgöra om bilen har avskräckt från inbrott. De fullbordade inbrotten tycks ha ökat något under de två senaste åren men å andra sidan minskade dem under 2015.

När man tolkar data bör man vara medveten om att redovisning av inbrott kan skilja sig något åt beroende på hur man samlar in, rensar och kategoriserar data. Data påverkas bland annat av bedömningar av förekomst av felrapporterade uppgifter, falska anmälningar och dubletter. Man bör inte fästa sig vid absoluta tal utan leta efter tendenser.

Inbrottsstatistik i Danderyd och Sverige 2012–2017.

	Danderyd, fullbordade inbrott	Danderyd, fullbordade inbrott samt försök	Sverige
2012	151	173	21 656
2013	189	227	21 039
2014	193	225	22 391
2015	162	204	22 752
2016	207	251	21 957
2017	203*	250*	-

Källa: Brottsförebyggande Rådet (BRÅ)

* Preliminära data

Resultatmål, trygghet

Det finns många tecken på att verksamheten bidrar till trygghet på olika sätt. Förarna får ofta positiv återkoppling från allmänheten. När de är ute och kör är det många som visar tummen upp och vinkar uppsmuntrande. Negativ kritik förekommer mycket sällan. Någon enstaka har frågat om grannsamverkansbilen gör polisens arbete. Svaret blir då att grannsamverkansbilen aldrig ingriper och det svaret verkar man vara nöjd med. Det är många som stannar och diskuterar brott och förebyggande arbete med förarna. Det sker inte bara när bilen är ute och kör utan också när förare deltar vid olika mässor. Många som kommer fram till utställningsborden har erfarenhet av inbrott och vill veta vad de kan göra för att förebygga inbrott. De pratar lika gärna med förarna som med polis och kommun. Det visar på ett förtroende för förarnas kunskap om förebyggande arbete.

I media har grannsamverkansbilen uppmärksammats på ett positivt sätt. Negativa nyheter om inbrott balanseras med ett positivt budskap om engagemang för trygghet samt att det finns metoder för att förebygga inbrott som har effekt.

Att delta i arbetet mot inbrott kan i sig innebära att man känner mer trygghet. Människor som agerar mot en otrygg situation upplever inte sällan en ökad kontroll över den egna situationen.

Under perioden 2016 – 2017 kan man se en ny trend i dagsrapporterna. Förarna av grannsamverkanbilen har ökat sin interaktion med lokalsamhället. Man har fått god kontakt med förskolor, skolor och handlare.

Två livsmedelsbutiker har önskat att förarna besöker butikerna vissa dagar under vissa tider, vilket de också gjort. Det gäller de dagar och tider då det ofta kommer många ungdomar. De flesta ungdomar sköter sig bra. Dock har det under en period varit problem med snatteri och otrevligt uppträdande enligt uppgifter som förarna fått. Förarna konfronterar inte personer som begår brott. De är bara på platsen och pratar med folk och sprider lugn.

Förarnas arbete för en god fysisk miljö, utan skräp, klotter, avställda bilar och med god och fungerande belysning med mera bidrar sannolikt till människors upplevelse av trygghet.

Processmål: Ökad kunskap

Förarna arbetar intensivt med att sprida kunskap. De rapporterar ofta om att de informerat om *när* man ska larma polisen och *hur*. De uppger att de är förvånade över omfattningen av okunskap i de här frågorna. Många människor verkar dra sig för att ringa polisen.

Grannsamverkansbilens arbete har särskilt fokus på platser som varit utsatta för inbrott eller inbrottsförsök. Dessa platser har enligt forskningen en förhöjd risk att drabbas av nya inbrott. Information om att det skett inbrott i närområdet sprids genom att man delar ut lappar i brevlådorna. Förarna samtalar samtidigt med människor de träffar och frågar dem om de sett något av intresse.

Grannsamverkansbilen informerar om hur man gör för att starta grannsamverksgrupper. Grannsamverkan är en metod som har stöd av forskning och anses kunna minska inbrott med drygt en fjärdedel.

Det förekommer att man använder en stege från tomten eller en närliggande tomt för att ta sig in via övervåningen. Under perioden 2016–2017 har man delat ut många lappar om olåsta stegar på tomterna. Förarna har undersökt effekten av insatsen genom att studera vad som hänt med de stegar som finns på adresser som fått lappar. I 30 procent av fallen var stegen borta eller fastlåst vid uppföljningen.

Förarna har medverkat som föreläsare vid ett kvällseminarium om inbrott. De har också deltagit vid seniordagarna, vid en föreningsmessa för nyinflyttade och vid Djursholms torgs marknad.

Förarna har egna möten där man har en livlig dialog om brott och förebyggande arbete. De har vid dessa möten bjudit in olika gäster

- Grannsamverkansbilen Täby har berättat om hur man arbetar i Täby

- Trafikplaneingenjör i Danderyds kommun har berättat om regler och rutiner för att hantera avställda bilar
- Kommunpolisen har samtalat om förebyggande arbete
- Polis och brottsförebyggare har genomfört en demonstration av hur en trygghetsvandring går till som avslutades med en rundvandring runt Idalagården i syfte att lära sig se trygga och otrygga aspekter av närmiljön.

Styrgruppen för förarna, som arbetar helt ideellt, sammanställer och skickar månadsrapporter över verksamheten till förarna. Det sker regelbundna utskick med information om vad som diskuterats under förarmötena, brottsstatistik och förebyggande information.

Sammanfattningsvis kan man säga att förarna arbetar aktivt, kreativt och självständigt med att sprida kunskap om brottsförebyggande arbete.

Processmål: Vidareutveckling av metoder

Under 2016 – 2017 har man utvecklat flera metoder. Bland dem kan nämnas:

- Utveckling av informationsmaterial om att låsa fast stegar på tomten och rutiner för att sprida informationen.
- Utveckling av en instruktion för ”trygghetskörning” som bygger på samverkan mot brotts material om ”trygghetsvandringe.
- Utveckling av metoder för synliga insatser tillsammans med polis

Processmål: Bilen ska köras alla vardagar

Verksamheten har inte lyckats uppfylla målet att köra varje vardag mellan klockan 09:00-15:00. Det har dock skett en ökning av antal pass per år från 2016 till 2017. Det har hänt att bilen även körts på kvällstid. Ett tag ökade frekvensen av inbrott på kvällar. Då tyckte förarna det var befogat att köra kvällspass.

År	Antal dagar bilen varit verksam	Medelvärde (dagar/mån)
2014	Start augusti 2014	13
2015	218	18,2
2016	175	14,6
2017	186	15,5

Struktur mål - antal förare och antal aktiva i styrgruppen för förare.

Det finns en grupp på runt 50 personer som kör kontinuerligt. Listan omfattar endast personer som kört minst en gång under det senaste året.

Utbildningar av nya förare har skett 5–6 gånger per år under 2016 - 2017. Då deltar omkring 3–6 förare per gång. Representanter från polis och kommun och förare håller i utbildningarna tillsammans.

En ny rutin som troligen får fler att verkligen börja köra grannsamverkansbil är att de nyutbildade förarna bokas för en eller fler körningar i samband med

utbildningstillfället. De får köra med en erfaren förare och behöver inte själva hitta en medförare att åka med de första gångerna (enligt reglerna måste man vara två i bilen). Det hände tidigare att ett antal personer som utbildades aldrig bokade sig på något pass.

Det finns en styrgrupp där fem ideellt arbetande personer deltar. Mycket arbete vilar på fem enstaka personer, vilket kan vara sårbart. En önskan är att fler personer ansluter sig.

Budget

Budget för gransamverkansbilen är 100 000 per år. Utfallet 2016 var 81 828 kronor och för 2017 är det preliminärt 81 000. Det kan fortfarande tillkomma kostnader för 2017 som inte fakturerats ännu.

Den största förändring som skett jämfört med tidigare år är en ökning av kostnader för luncherna (drygt 11 000 för 2016 och knappt 18 000 för 2017). I och med att det beslutats om en annan utförare av tjänster vid Idalagården blev det mer omständligt att äta där för förarna. Numera äter förarna oftast lunch på Kevinge Vårdshus. Prisökningar och en annan leverantör har sammantaget ökat kostnaderna.

Kostnad för parkering av bilen är lägre 2017 än 2016. Bilen fick under en period stå relativt billigt i ett garage som ägs av en bostadsrättsförening. Den ordinarie P-platsen i Mörby Centrum som ägs av Q-park renoverades och fakturerades inte under perioden.

Förväntade kostnader som uteblivit är ett köp av hjärtstartare samt en gemensam lunch eller sammankomst för förare som kört ofta.

Utfall gransamverkansbilen			
Konto	Utfall 2017	Budget 2017	Utfall 2016
6014 Hyra p-plats mm	11 142	15 000	16 713
6465 Blommor	240	0	0
6602 Reparation och underhåll, bilar	0	5 000	10 000
6811 Telefon	691	0	0
6911 Bensin	6 722	8 000	6 212
6950, 6311 Hyra/leasing av bilar och andra transportmedel	36 368	40 000	34 417
7311 Försäkringsavgifter	2 751	4 000	0
7435 Rättsliga åtgärder	0	0	680
7460, 7101 Luncher till förarna	17 889	9 000	11 396
7610, 7618 Avgifter	0	0	580
7490 Övriga främmande tjänster	0	0	1 500
7641 Fordonsskatt	50	0	230
8551 Dröjsmålsränta (leverantörsskulder)	0	0	100
	75 853	81 000	81 828

Särskilda händelser och aktiviteter i verksamheten för 2016 och 2017

Under 2016 delades information ut vid närmare 200 inbrott/inbrottsförsök i bostäder och ett 40-tal inbrott i bilar. Ett hundratal lappar om olästa stegar delades ut. Man observerade många felaktigt uppställda fordon och

rapporterade om det. Det visade sig mycket effektivt, många felaktigt uppställda fordon försvann.

Under 2016 har man hjälpt polis och kommun att distribuera och samla in enkäter om trygghet och brott i Danderyd.

Nätverket av förare har bidragit till att man kunnat genomföra en metod som förebygger brott mot äldre. Metoden går ut på att äldre personer leder andra äldre personer i studiecirklar. Materialet som studiecirkelarna utgår ifrån är utvecklat av polisen. Genom nätverket av förare har man hittat flera studiecirkelledare.

En utmaning under 2017 var att snabbt hitta ett låsbart garage till grannsamverkansbilen då den ordinarie parkeringsplatsen skulle renoveras och styrgruppen/polis/kommun beslutade att det inte var ett alternativ att stå med den målade bilen på en ”öppen parkeringsplats”. Genom samverkan med en bostadsrättsförening i närheten löste sig problemet på ett kreativt sätt.

Danderyds kommunalråd och ordförande för socialnämnden har åkt med i bilen vilket varit mycket uppskattat av förarna.

Utvecklingsmöjligheter

Utvecklingsmöjligheter som diskuterats vid styrgruppsmöten är flera.

- Fortsätta arbeta för att samla in uppgifter för brottsförebyggande forskning och utveckling. Förutom att distribuera och samla in enkäter skulle förare även kunna göra intervjuer, observationer eller liknande datainsamling, gärna i samverkan med högskola och universitet.
- En annan möjlighet som diskuterats är att det kan finnas förare som vill utbildas inom brottsförebyggande stadsplanering. Ett sätt kan vara att förare får i uppdrag att besöka platser där det finns planer på att ändra bebyggelsen. Genom observationer och analys kan de sedan presentera förslag på synpunkter för ett säkert och tryggt byggande. Synpunkterna kan sedan presenteras för brottsförebyggande rådet och utgöra ett underlag till deras remissvar.
- Att göra filmer om hur man skyddar sig mot brott och publicera via kommunens och polisens informationskanaler (Facebook med flera).
- Förarna skulle kunna utbilda sig själva och andra inom flera områden, exempelvis butiksrån, trygghetsfunktioner som telefonjouren ”nattknappen” och stöd till brottsoffer.
- utveckla arbetet med sponsorer
- fortsätta att samarbeta över länsgränserna med andra grannsamverkansbilar/grannsamverkan och inspirera fler till att arbeta mer aktivt, inte minst de närliggande kommunerna